

POSTANOWIENIE

Dnia 16 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania E. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. i E. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrze

z udziałem zainteresowanego M. P.

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 16 stycznia 2024 r.,

skargi kasacyjnej odwołujących się Spółek od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 marca 2023 r., sygn. akt III AUa 1841/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od E. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. na rzecz organu rentowego kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset) z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego,

3. zasądza od E. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. na rzecz organu rentowego kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset) z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 9 marca 2023 r. oddalił apelację E. Spółki z o.o. w K. (dalej jako Spółka E.) oraz apelację E. Spółki z o.o. w K. (dalej jako Spółka E.) od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 19 lipca 2021 r., którym oddalono odwołanie Spółki E. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrze z dnia 30 września 2019 r. stwierdzających brak podstaw dla ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne dla zainteresowanych M. P. i M. J. jako zleceniobiorców Spółki E., a jednocześnie pracowników Spółki E. oraz odwołanie Spółki E. od decyzji organu rentowego z dnia 2 października 2019 r. o podwyższeniu podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne dla zainteresowanych o przychody osiągnięte przez nich z umów zlecenia (pkt 1), zasądził na rzecz organu rentowego odpowiednio od Spółki E. kwotę 3.375 zł, a od Spółki E. kwotę 2.902 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (pkt 2 i 3).

W wyrokach *meriti* przyjęto, że zainteresowani w ramach zawartych ze Spółką E. umów zlecenia wykonywali zasadniczo tę samą pracę, jaką świadczyli na rzecz swojego pracodawcy Spółki E., powiązanego osobowo i kapitałowo ze Spółką E.. Zainteresowani mieli trudności w rozróżnieniu, którą część swej pracy wykonują w ramach stosunku pracy, a którą w ramach umów zlecenia, ponieważ pracowali w halach produkcyjnych, w których obie Spółki prowadziły swoją działalność gospodarczą, przy użyciu części sprzętu i odzieży swego pracodawcy. Czynności zlecane zainteresowanym poza stosunkiem pracy miały na celu co najmniej obejście przepisów o wynagrodzeniu za pracę w godzinach nadliczbowych oraz zoptymalizowanie płatności składek na ubezpieczenia społeczne. Dlatego w sprawie dla ustalenia podstawy wymiaru składek ma zastosowanie art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm., dalej jako ustawa systemowa).

Obie Spółki zaskarżyły wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, skarżąc Spółka E. w zakresie, w którym wyrok ten odnosi się do decyzji z dnia 2 października 2019 r. dotyczącej zainteresowanego M. P., zaś Spółka E. w zakresie, w którym wyrok odnosi się do decyzji z dnia 30 września 2019 r. dotyczącej

zainteresowanego M. P., domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi kasacyjnej oraz zasądzenia od organu rentowego na rzecz zainteresowanego M. P. zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

W skardze kasacyjnej zarzucono - „naruszenie przepisów postępowania, powodujące jego nieważność (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.), przez rozpoznanie sprawy w składzie jednoosobowym z naruszeniem art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz art. 91 ust. 2 Konstytucji RP”.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżące powołały się na oczywistą zasadność „albowiem rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm., dalej jako ustawa covidowa), ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.), co potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżących na jego rzecz zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w związku ze sporządzeniem i wniesieniem odpowiedzi na skargę kasacyjną oraz ewentualnymi innymi czynnościami procesowymi według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., tj. oczywistej zasadności skargi. Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do tej przesłanki wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia

tych wymagań odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem „rażącego”, „ewidentnego”, „kwalifikowanego” lub „oczywistego”, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 86/13, LEX nr 1644571; z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z dnia 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587).

Wbrew odmiennemu twierdzeniu skarżących w sprawie brak jest przesłanki, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdyż Sąd Najwyższy rozstrzygnął już kwestię wpływu orzekania przez sąd drugiej instancji w składzie jednoosobowym na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej na nieważność postępowania z art. 379 pkt 4 k.p.c. w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (LEX nr 3523123), na którą zresztą powołano się w uzasadnieniu skargi.

Otóż według wspomnianej uchwały, której nadano moc zasady prawnej, rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, ukształtowanym na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej, ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Istotne jest jednak, że przyjęta przez Sąd Najwyższy w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia i wiąże się z oceną skutków orzeczeń wydanych od dnia 26 kwietnia 2023 r. włącznie w składach jednoosobowych, gdy w świetle Kodeksu postępowania cywilnego w związku z art. 45 Konstytucji RP właściwy był skład kolegialny. Uznanie wszystkich orzeczeń wydanych do dnia 26 kwietnia 2023 r. w składzie, o którym mowa w art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej, za dotknięte nieważnością z uwagi na naruszenie prawa strony do sądu wskutek wydania orzeczenia przez sąd orzekający w składzie jednoosobowym, zostało ocenione przez Sąd Najwyższy za niepożądane ze społecznego punktu widzenia. Zmuszałoby bowiem wielu obywateli do ponoszenia kosztów i trudów ponownego rozpoznawania spraw lub powtarzania postępowań już zakończonych niezależnie od tego, czy z perspektywy prawa materialnego rozstrzygnięcie było rzeczywiście wadliwe. Ponadto możliwość wzruszania orzeczeń tylko z powodu

dotychczasowego respektowania regulacji art. 15^{zzs}¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej - bez uwzględnienia kontekstu konstytucyjnego - nadszarpnęłyby również wizerunek sądów. Z tych względów, w pełni akceptując argumentację zawartą chociażby w uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2014 r., BSA I-4110-4/13 (OSNC 2014 nr 5, poz. 49), Sąd Najwyższy uznał, że ochrona dobra i interesów obywateli, jako najwyższa wartość konstytucyjna (art. 1 Konstytucji RP), a także powaga władzy sądowniczej i jej znaczenie w działalności państwa, nakazuje znieść wsteczne skutki wykładni, która legła u podłoża tej uchwały. Wobec tego jej rozstrzygnięcie nie obejmuje niniejszej sprawy, skoro zaskarżony skargą kasacyjną wyrok zapadł przed dniem 25 kwietnia 2023 r., czego skarżące – jak wynika z treści uzasadnienia skargi kasacyjnej – mają pełną świadomość.

W konsekwencji nie można przyjąć, aby zaskarżone orzeczenie było dotknięte tego rodzaju kwalifikowaną wadą prawną, która mogłaby być uznana za elementarną lub oczywistą, a która by uzasadniała twierdzenie o oczywistej zasadności wniesionej skargi kasacyjnej w zakresie naruszenia wskazanych we wniosku przepisów.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 i 1¹ k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

(r.g.)

